

MARTIN ŠRAJER / 15. 10. 2019

Král Šumavy: komunistický thriller

Za spin-off knižní řady Film a dějiny bychom mediální terminologií mohli označit publikaci *Král Šumavy: komunistický thriller*. Kolektivní monografii o téměř šesti stech stran vydalo nakladatelství Academia ve spolupráci s Ústavem pro studium totalitních režimů a Casablancou. Osmnáct zahrnutých textů se soustředí buď přímo na dobrodružný „hraničářský“ thriller Karla Kachyni z titulu knihy, nebo na relevantní historický kontext. Oproti dřívějším monografiím vystavěným okolo jednoho díla československé kinematografie (*Marketa Lazarová, Všichni dobří rodáci, Hoří, má panenko, Ostře sledované vlaky*) není v tomto případě hlavním objektem zájmu dílo neproblematické, ohledně jehož kvalit by panovala obecná shoda. Jak v úvodu upozorňuje editor knihy Petr Kopal, *Král Šumavy* veřejnou i kritickou obec dráždí jednak příslušností k populárnímu žánru, jednak parametry dobově poplatné propagandy. Oslovení autoři tak před sebou měli široké pole možností, jak k titulu přistoupit.

V prvním z pěti oddílů, nazvaném Mýtus, paměť a recepce, je *Král Šumavy* představen jako „film paměti“, tedy historický pramen odrážející a zpětně formující příběhy, které si vyprávíme o minulosti. Domácí recepci filmu se věnuje Pavel Skopal, zahraniční pak Václav Žák a Karol Szymański. S přijetím filmu a jeho začleněním do kulturní paměti národa úzce souvisí fenomén filmových hvězd. Jedné z nich, představiteli hlavního hrdiny Krále Šumavy Jiřímu Valovi, se věnuje Vladimíra Chytilová. Následující blok textů, nazvaný Historie a literatura (geneze filmu i románu), otevírá studie Jindřišky Bláhové, rekonstruuující na základě kusých archivních materiálů (složka ke Králi Šumavy se v Archivu Filmového studia Barrandov nedochovala) produkční historii filmu. Zvláště na proces literární přípravy se zaměřuje Martin Tichý.

V následujících dvou oddílech již nalezneme analyticky zaměřené texty.

Kameramanské postupy Josefa Illíka rozebírá v prvním příspěvku kapitoly Kamera a hudba Alena Šlengerová. Obrazovou složku ve svém závěrečném shrnutí popisuje jako výsledek „poměrně komplikované a sofistikované práce s rozmanitými stylovými a technickými prostředky a vrstvením významů.“ Roli hudby Miloše Vacka v následující podkapitole zasvěceně osvětluje Jan Černíček. Důsledný rozbor stylistických a vyprávěcích prostředků *Krále Šumavy* nabízí též Radomír D. Kokeš, jehož text, dříve publikovaný v autorově vlastní knize *Rozbor filmu*, byl ovšem zařazen do oddílu Ideologie, žánr a styl (syntézy/interpretace). Ideologické funkce Kachyňova filmu jsou podle Kokeše založeny na „plodném nesouladu mezi vysoce subtilním a nenápadným vyprávěním příběhu na jedné straně a volbou záměrně očividných filmařských postupů na straně druhé“.

Za hranice vymezené *Králem Šumavy* nás vyvádí kapitola Filmy a dějiny na hranicích (kontextu/exkurzy), která zahrnuje příspěvky čtveřice autorů z Ústavu pro studium totalitních režimů a jednoho historika z Vojenského historického ústavu v Praze. Petr Kopal tento oddíl knihy označuje za „manuál k historickým souvislostem a reáliím *Krále Šumavy*“. Prostor kinematografie sice není zcela opuštěn (Jaroslav Pinkas ve svém textu představuje jiné „hraničářské filmy“), nicméně dochází k cennému mezioborovému rozšíření tématu monografie mimo sféru médií a umění. Příspěvky věnované skutečným „králům Šumavy“ podle editora díky pečlivému archivnímu výzkumu navíc vyvracejí omyly a nepřesnosti o slavných převaděčích, „opakovaně recyklované na nejrůznějších mediálních platformách“.

Knihu s bohatým fotografickým doprovodem doplňuje bibliografie, rejstřík a medailony autorů (mezi nimiž z nějakého důvodu chybí Libor Svoboda). Mělo by jít o první a pro filmové i nefilmové historiky bezesporu přínosný výstup ediční řady České kino. Pokud se vše vydaří, postupně v ní vyjdou publikace seznamující čtenáře na podobně velkém prostoru s dalšími výraznými díly tuzemské kinematografie. Chystá se *Cesta do pravěku*, následovat by měl *Atentát*.

Petr Kopal a kol.: *Král Šumavy: komunistický thriller*. Praha: Academia, Ústav pro studium totalitních režimů, Casablanca, 2019.